

Kamenné stoly na návsi před hostincem U Nováků

Kamenné stoly na návsi před hostincem U Nováků představují – spolu se sloupem podpírajícím železný kříž na rozcestí za zástavbou Lipí směrem k Ostrovům – asi nejstarší dochované hmotné památky na Lipí. Mají velice zajímavý původ: velmi pravděpodobně pocházejí z barokní výzdoby staré náchodské židovské synagogy z roku 1777. Významná židovská komunita žila v Náchodě od konce 13. století. Nejstarší židovská modlitebna, která byla pravděpodobně dřevěná, shořela při velkém požáru Náchoda v roce 1663. Nová zděná synagoga s barokními prvky byla dokončena v roce 1777. Po stu letech v roce 1877 byla přestavěna, přičemž její původní barokní výzdoba byla odstraněna a interiér byl zmodernizován.¹ Součástí původní barokní výzdoby staré židovské synagogy byly i kamenné sloupy, které zřejmě podpíraly chór a které byly rovněž při modernizaci interiéru v 70. letech 19. století sňaty. Jejich osud by zůstal neznámý, nebýt cenného zápisu v ručně psané *Pamětní knize obce Lipí* z počátku 20. století od lipského rodáka Antonína Smrčka (narozen 1856), z něhož plyne, že židovská obec prodala kamenné sloupy ze staré synagogy (není jisté, zda všechny, nebo jen část z nich) hostinskému Antonínu Novákovi na nedaleké Lipí.²

Fotografie staré náchodské synagogy. Dva kamenné sloupy zdobily také její průčelí:³

Je téměř jisté, že lipský hostinský Antonín Novák použil dva fragmenty kamenných sloupů ze staré židovské synagogy, pravděpodobně s původními hlavicemi, na kamenné stoly před svým hostincem č. p. 6 na návsi na Lipí. Zde se dochovaly do dnešní doby (na fotografiích níže je

¹ Srv. Blanka Nešetřilová, *Náchodská synagoga*, in: <https://www.muzeumnachod.cz/nachodska-synagoga> [10. 8. 2024].

² Srv. Antonín Smrček, *Pamětní kniha obce Lipí*, s. 89.

³ Zdroj: <https://www.muzeumnachod.cz/nachodska-synagoga> [10. 8. 2024].

jejich stav v létě roku 2024). Z třetího sloupu nechat zhotovit podstavec pro železný kříž, který postavil za Lipím na rozcestí směrem k Ostrovům na památku své první zemřelé manželky Marie Novákové.⁴

Kamenné stoly na návsi před hostincem U Nováků:

Sloupy jsou ve skutečnosti vyšší, jejich významná část je však dnes skryta pod úroveň terénu po relativně nedávném novém vyasfaltování návsi. Tomu, že sloupy mají pravděpodobně

⁴ Viz též článek *Kříž za Lipím směrem k Ostrovům (Novákův)*.

původní hlavice, které dnes slouží jako desky stolů, nasvědčuje skutečnost, že sloup a hlavici na první fotografii výše více vpravo protíná společný zářez:

Náchodská židovská komunita se významně zapsala do historie města, po tragických událostech šoa se jí však již bohužel nepodařilo znovu obnovit. Zkáza židovských památek v Náchodě, kterou započal zločinný nacistický režim, pokračovala v období komunismu, který nechal v roce 1964 zbourat chátrající starou židovskou synagogu. Postupně byla zbořena i většina domů v někdejší Židovské ulici. Zůstala židovská budova č. p. 748 u starého židovského hřbitova z roku 1661, v 19. století užívaná také jako obřadní síň, v níž mělo vzniknout regionální židovské muzeum, ta však byla pro nedostatek financí srovnána se zemí v roce 2024. Téměř jedinou hmotnou památkou na starobylou židovskou obec v Náchodě tak zůstává – kromě budovy nové židovské synagogy na Starém Městě, která dnes již neslouží svému původnímu účelu – nevelký počet židovských náhrobních kamenů na bývalém novém židovském hřbitově na Starém Městě a několik předmětů ze staré židovské synagogy v náchodském muzeu. O to zajímavější a důležitější je skutečnost, o které se všeobecně málo ví a která dosud nebyla odborně publikována, že se ze staré židovské synagogy do dnešní doby dochovalo přece jen ještě něco: kamenné sloupy s hlavicemi z její původní barokní výzdoby, které se dostaly na nedaleké Lipí. Tyto kamenné sloupy neměly v židovské synagoze žádný sakrální význam, tak snad nevádí, že dodnes slouží k profánním účelům pohostinství, které v naší moderní době nemá – na rozdíl od antiky – žádné náboženské konotace.

Irena Recinová, kronikářka Lipí
srpen 2024

(V upravené verzi publikováno: *Náchodský zpravodaj* 2024/9, s. 18, dostupné on-line: <https://www.mestonachod.cz/zpravodaj/2024/nachodsky-zpravodaj-zari-2024/> [6. 11. 2024]).